
Fra: Lotte Greve <lotte.greve@stukuvvm.dk>
Sendt: Friday, May 10, 2019 4:27 PM
Til: MKB-AarhusKommune; MBU-ADMIN-Ledelsessekretariatet
Cc: Søren H. L. Nielsen
Emne: Vedr. Aarhus Kommunes undervisning af unge tosprogede elever i modtagelsesklasser (ref. Aarhus Kommunes sag 18/046274)

Vedhæftede filer: Brev til Aarhus Kommune.pdf

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Til
Aarhus Kommune
Børn og Unge
Rådhuset
Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C

Vedhæftet sendes brev af d.d. fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet i sagen vedrørende Aarhus Kommunes undervisning af unge tosprogede elever i modtagelsesklasser.

Med venlig hilsen

Lotte Greve

Lotte Greve
Fuldmægtig

**UNDERVISNINGS
MINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Center for Grundskole
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Direkte tlf.: +45 33 92 51 74
E-mail: lotte.greve@stukuvvm.dk

Aarhus Kommune
Børn og Unge
Rådhuset
Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C

Styrelsen for Undervisning og
Kvalitet

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K
Tlf.: 33 92 50 00
E-mail: stuk@stukvum.dk
www.stukvum.dk
CVR-nr.: 29634750

Vedr. Aarhus Kommunes undervisning af unge tosprogede elever i modtagelsesklasser

10. maj 2019
Sagsnr.:18/13984

Ved brev af 9. november 2018 anmodede Styrelsen for Undervisning og Kvalitet om en redegørelse fra Aarhus Kommune vedrørende undervisningen af unge tosprogede elever i kommunens modtagelsesklasser.

Baggrunden for styrelsens henvendelse var, at Folketingets Ombudsmand ved brev af 12. september 2018 videresendte en henvendelse til styrelsen, hvori en borger havde klaget over, at Aarhus Kommunes undervisning af unge tosprogede elever i modtagelsesklasser på 11 oplyste punkter ikke var i overensstemmelse med reglerne i folkeskoleloven og i bekendtgørelse nr. 1053 af 29. juni 2016 om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog.

Den 3. december 2018 har Aarhus Kommune fremsendt en redegørelse i sagen (med bilag).

Ved brev af 23. januar 2019 har styrelsen anmodet om en række uddybende og supplerende oplysninger fra Aarhus Kommune, herunder om prøver og prøvefritagelser i 9. klasse, og hvorvidt modtagelsesklasseelever i 10. klasse kan indstille sig til prøver. Den 20. februar 2019 har Aarhus Kommune fremsendt en supplerende redegørelse (med bilag).

Sammenfatning

Efter en gennemgang af sagen har styrelsen konstateret, at Aarhus Kommune på flere punkter ikke har levet op til de gældende regler på området. Det gælder følgende punkter:

- a) Manglende overholdelse af regler om den maksimale tid i en modtagelsesklasse
- b) Manglende overholdelse af regler om undervisningstimetallet

- c) Manglende overholdelse af regler om fagrække og fritagelse for fag
- d) Manglende overholdelse af regler om folkeskolens prøver og prøvefritagelse
- e) Manglende overholdelse af regler om udslusning af elever i en modtagelsesklasse til undervisning i en almindelig klasse
- f) Manglende overholdelse af regler om undervisningspligten
- g) Manglende overholdelse af regler om uddannelsesparathedsvurdering
- h) Manglende overholdelse af regler om klasseloftet for modtagelsesklasser i et enkelt tilfælde
- i) Fejlagtig anvendelse af loven om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge.

På ovenstående baggrund henstiller styrelsen til, at Aarhus Kommune bringer sin praksis vedrørende undervisningen af unge tosprogede elever i modtagelsesklasser i overensstemmelse med lovgivningen.

Samtidig anmoder styrelsen Aarhus Kommune om en orientering om, hvordan kommunen fremadrettet vil organisere basisundervisningen af unge tosprogede elever, og om hvordan kommunen følger op på styrelsens henstillinger på en række konkrete punkter.

Styrelsen har lagt til grund, at Aarhus Kommune ud fra de foreliggende oplysninger har overholdt reglerne om elevplaner, uddannelsesplaner og vejledning.

En nærmere gennemgang af sagens 11 punkter og styrelsens vurdering for hvert punkt følger nedenfor.

1. Eleverne holdes længere i modtagelsesklasse end loven tillader

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden blev det bl.a. fremført, at Aarhus Kommune rutinemæssigt holder de 13-17 årige tosprogede elever længere i modtagelsesklasser, end de to år, det er tilladt.

Det fremgår af sagen, at basisundervisningen af unge tosprogede elever i Aarhus Kommune gives i modtagelsesklasser på trin C (13-15 år), svarende til 7.-9. klassetrin og trin D (16-18 år), svarende til 10. klasse.

I skoleåret 2018/2019 er modtagelsesklasserne på trin C og D placeret på tre af kommunens folkeskoler. Det drejer sig om Rosenvangskolen og

Tovshøjskolen, der hver har en enkelt klasse på trin C, og Tranbjergskolen, der har tre modtagelsesklasser på trin C og fem modtagelsesklasser på trin D.

Aarhus Kommune skriver i sine redegørelser bl.a., at begrænsningen på to år i modtagelsesklasse i nogle tilfælde kan være svær at efterleve i forhold til elever, som ankommer til Danmark sent i skoleforløbet, da udfordringen er, at eleverne på relativt kort tid skal tilegne sig et dansksprogligt niveau, som gør dem i stand til at deltage i alle fag med et udbytte. Kommunen skriver endvidere, at gruppen af modtagelsesklasse-elever er kendetegnet ved en stor diversitet, da eleverne kommer hertil med mange forskellige baggrunde (etnisk, sprogligt, socioøkonomisk mv.), og at nogle elever kommer hertil med afbrudt/meget begrænset skolebaggrund fra hjemlandet. Ifølge kommunen vil der for disse elever ofte være behov for at udvide modtagelsesklasseforløbet til mere end to år.

Aarhus Kommune anfører i den forbindelse, at kommunen anvender principperne om udvidede modtagelsesklasser for de sent ankomne unge, men ikke specifikt har oprettet udvidede modtagelsesklasser. Det vil ifølge kommunen sige, at principperne for et udvidet modtagelsesklasseforløb anvendes for de sent ankomne elever, hvor det viser sig, at eleven ikke kan opnå tilstrækkelige dansksproglige kompetencer til udslusning, indenfor de maksimale to års undervisningsforløb i modtagelsesklasse. Kommunen bemærker, at det grundlæggende princip for alle modtagelsesklasser i kommunen er, at undervisningen tilsigter, at eleverne udvikler basiskompetencer i dansk samt undervises i den del af fagrækken, som er relevant for det pågældende klassetrin, med henblik på udslusning til almenområdet så hurtigt som muligt, samt at det individuelle hensyn i forhold til den enkelte elevs kompetencer ved tilflytningen til Aarhus er omdrejningspunktet for det forløb, der sammensættes i modtagelsesklassen.

Det fremgår af sagen, at det er Aarhus Kommunes vurdering, at modtagelsesklasseskolernes praksis lever op til lovgivningens krav vedrørende tid i modtagelsesklasse, fordi der foretages en individuel vurdering af den enkelte elevs udvikling og perspektiver i forhold til udslusning til almenklasse.

Styrelsens vurdering

Reglerne om basisundervisning i dansk som andetsprog til tosprogede elever i folkeskolen findes i bekendtgørelse nr. 1053 af 29. juni 2016 om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog.

I henhold til bekendtgørelsens § 4, stk. 1, skal tosprogede elever,

hvis behov for sprogstøtte betyder, at de ikke ved optagelsen i folkeskolen kan deltage i den almindelige undervisning i klassen, gives basisundervisning i dansk som andetsprog.

Basisundervisningen gives ifølge bekendtgørelsens § 4, stk. 2, *i en af følgende former:*

- 1) Modtagelsesklasser, hvor eleverne i begyndelsen har alle eller en del af deres timer, jf. dog folkeskolelovens § 25 a, således at de efterhånden får en del af deres undervisning i en almindelig klasse.
- 2) På særlige hold eller som enkeltmandsundervisning.
- 3) Udvidede modtagelsesklasser på 8.-10. klassetrin for tosprogede elever, der er flyttet til Danmark, efter at de er fyldt 14 år.

Det følger af bekendtgørelsens § 4, stk. 7, 1. pkt., at undervisningen efter § 4, stk. 2, nr. 1-3, ophører, når eleverne vurderes at kunne deltage i den almindelige undervisning med yderligere undervisning i dansk som andetsprog efter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3, og senest efter to års forløb.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen i § 4, stk. 7, 2. pkt., at begrænsningen på to år ikke gælder for elever, der optages i en udvidet modtagelsesklasse, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 3, eller i øvrigt optages i folkeskolen i tilfælde, hvor eleven ikke tidligere har modtaget undervisning i at læse og skrive.

Efter det oplyste lægger styrelsen til grund, at Aarhus Kommune ikke har oprettet udvidede modtagelsesklasser på 8.-10. klassetrin for tosprogede elever, der er flyttet til Danmark, efter de er fyldt 14 år, i henhold til § 4, stk. 2, nr. 3, i bekendtgørelsen.

Kommunen har oprettet modtagelsesklasserne efter bekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 1, hvorefter basisundervisningen gives i modtagelsesklasser, hvor eleverne i begyndelsen har alle eller en del af deres timer (inden for rammerne af folkeskolelovens regler om holddannelse i § 25 a), således at de efterhånden får en del af deres undervisning i en almindelig klasse.

Styrelsen skal på den baggrund anføre, at det fremgår udtrykkeligt af § 4, stk. 7, i bekendtgørelsen, at basisundervisningen af tosprogede elever i en modtagelsesklasse oprettet efter § 4, stk. 2, nr. 1, ikke kan overstige to år, medmindre der er tale om tilfælde, hvor eleven optages i folkeskolen uden tidligere at have modtaget undervisning i at læse og skrive.

Det bemærkes, at hvis en elev, der har modtaget undervisning i en modtagelsesklasse efter bekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 1, i to år, ikke er optaget i folkeskolen uden tidligere at have modtaget undervisning i at læse og skrive og fortsat har behov for sprogstøtte i dansk, må og skal den

gives i medfør af bekendtgørelsens § 3, dvs. som supplerende undervisning i dansk som andetsprog, herunder primært som en integreret del af den almindelige undervisning, jf. § 3, stk. 1.

Styrelsen skal endvidere anføre, at der ikke i bekendtgørelsen er hjemmel til at anvende principperne om udvidede modtagelsesklasser på modtagelsesklasser oprettet efter § 4, stk. 2, nr. 1.

Som følge heraf er den beskrevne praksis i Aarhus Kommune ikke i overensstemmelse med bekendtgørelsens regler.

Styrelsen henstiller på den baggrund til Aarhus Kommune at sørge for, at undervisningen af unge tosprogede unge i modtagelsesklasser tilrettelægges i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 4, stk. 7, om den maksimale tid i en modtagelsesklasse.

Til Aarhus Kommunes orientering kan styrelsen oplyse, at det er muligt inden for de eksisterende rammer af lovgivningen at oprette udvidede modtagelsesklasser på 8.-10. klassetrin for tosprogede elever, der er flyttet til Danmark, efter at de er fyldt 14 år, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 3. For udvidede modtagelsesklasser er der mulighed for, at opholdet i en modtagelsesklasse kan vare i mere end to år.

Endelig bemærkes, at basisundervisningen i en modtagelsesklasse under alle omstændigheder skal ophøre, når eleven vurderes at kunne deltage i den almindelige undervisning med yderligere undervisning i dansk som andetsprog efter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3 (dvs. med supplerende undervisning i dansk som andetsprog). Dette gælder for elever i såvel modtagelsesklasser som i udvidede modtagelsesklasser, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 7, 1. pkt.

2. Eleverne får ikke det årlige antal undervisningstimer, som loven foreskriver

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden blev det bl.a. anført, at eleverne i modtagelsesklasserne på trin C og D kun modtager ca. 70 % af de årlige undervisningstimer, som folkeskoleloven foreskriver.

Aarhus Kommune har i sine redegørelser bl.a. oplyst, at undervisningstimetallet i modtagelsesklasserne på trin C fastsættes med afsæt i lovgivningen for 9. klassetrin, mens det på trin D fastlægges med afsæt i lovgivningen for 10. klassetrin.

Kommunen har desuden oplyst, at byrådet i Aarhus Kommune har truffet beslutning om at delegerer sin kompetence til at godkende en fravigelse af reglerne om en mindste varighed af undervisningstiden i henhold til

folkeskolelovens § 16 b til skolens leder, hvis det vurderes at være til gavn for den pågældende elevgruppe.

Aarhus Kommune har i sine redegørelser redegjort nærmere for undervisningstimetallet i modtagelsesklasserne på C- og D-trinnet på de tre skoler. Det fremgår bl.a., at alle tre skoler har konverteret dele af den understøttende undervisning i modtagelsesklasserne på trin C til en to-voksenordning i henhold til folkeskolelovens § 16 b. Kommunen har i den forbindelse nærmere redegjort for anvendelsen af § 16 b på hver af de tre skoler.

Det oplyses også, at to af skolerne med henvendelsen til ombudsmanden er blevet opmærksomme på, at undervisningstimetallet på trin C ikke lever op til folkeskolelovens minimumskrav. På Tovshøjskolen ligger undervisningstimetallet 2,61 ugentlige klokketimer under minimumstimetallet, og på Tranbjergskolen ligger undervisningstimetallet 4,1 ugentlige klokketimer under minimumstimetallet. Det fremgår endvidere, at skolerne har oplyst, at det ugentlige timetal vil blive korrigeret snarest.

Aarhus Kommune har yderligere anført, at henvendelsen til ombudsmanden har gjort kommunen opmærksom på behovet for en yderligere systematisk opfølgning på undervisningstimetallet i modtagelsesklasser generelt.

Styrelsens vurdering

Styrelsen har noteret, at henvendelsen til ombudsmanden efter det oplyste har ført til, at Tovshøjskolen og Tranbjergskolen er blevet opmærksomme på, at undervisningstimetallet i modtagelsesklasserne på trin C ikke opfylder folkeskolelovens krav, og at skolerne har oplyst, at det ugentlige timetal for klasserne ville blive korrigeret snarest.

Styrelsen har derudover noteret sig, at kommunen er blevet opmærksom på behovet for en yderligere systematisk opfølgning på undervisningstimetallet i modtagelsesklasserne generelt.

Styrelsen tager dette til efterretning.

Styrelsen skal dog gøre opmærksom på, at opgørelsen af undervisningstimetallene for modtagelsesklasser, der omfatter flere klassetrin, skal ske i forhold til minimumstimetallene og undervisningstiden ud fra elevernes alderssvarende klassetrin, jf. § 4, stk. 8, i bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog, og folkeskolelovens § 14 b, stk. 1, og § 16, stk. 1 og 2, samt bilag 1 til loven.

Undervisningstimetallet i modtagelsesklasserne på trin C (7.-9. klassetrin) kan derfor ikke fastsættes med afsæt i reglerne om timetal m.v. for 9. klassetrin for alle tre klassetrin, herunder når det gælder minimumstime-

tallet i faget historie, som er henholdsvis 60, 60 og 30 timer på 7., 8. og 9. klassetrin i skoleåret 2018/19, jf. folkeskolelovens § 16, stk. 2, og bilag 1 til loven.

Særligt vedrørende skolernes anvendelse af folkeskolelovens § 16 b

Styrelsen skal bemærke, at styrelsen ikke på baggrund af de foreliggende oplysninger i sagen kan konstatere, om folkeskolelovens § 16 b efterkommes i alle tilfælde. Bestemmelsen i § 16 b stiller bl.a. krav om, at der for hver klasse foretages en konkret og individuel vurdering af den enkelte klasses behov for fravigelse af reglerne om en mindste varighed af undervisningstiden, og om der er tale om helt særlige tilfælde for klasser i (bl.a.) udskoling. Endvidere er det bl.a. et krav, at skolebestyrelsen har afgivet en udtalelse ift. den enkelte klasse, inden der kan træffes beslutning om at afkorte skoledagen i op til 1 skoleår.

Styrelsen skal bemærke, at folkeskoleforligskredsen den 30. januar 2019 har indgået aftale om justeringer af folkeskolen, hvoraf det bl.a. fremgår, at den nuværende retstilstand vedrørende § 16 b vil blive ændret. Lovforslaget, der udmønter bl.a. denne del af den politiske aftale, blev fremsat i Folketinget den 12. april 2019 og er vedtaget som lov nr. 564 af 7. maj 2019 om ændring af lov om folkeskolen (Justering af fagrækken og den understøttende undervisning, afkortning af skoleugens længde, ansættelse af skoleledere og kompetencedækning m.v.). Ændringerne på området træder i kraft den 1. august 2019, dvs. for det kommende skoleår 2019/2020.

Under hensyn hertil foretager styrelsen sig ikke yderligere i forhold til dette punkt.

Styrelsen skal for god ordens skyld oplyse, at folkeskolelovens § 16 b ikke gælder for 10. klasse, hverken efter de gældende eller fremtidige regler.

3. Eleverne undervises ikke i de fag, der følger af loven

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden blev det bl.a. fremført, at eleverne i modtagelsesklasserne på trin C og D ikke undervises i alle de fag, der følger af folkeskoleloven, men kun i dansk, matematik og engelsk, og at eleverne derudover har fire ugentlige lektioner i et fag uden mål og læseplan kaldet IFU ("ikke fagdelt undervisning"), samt to ugentlige lektioner i bevægelse.

Aarhus Kommune har i sine redegørelser bl.a. oplyst, at sent ankomne unge i kommunens modtagelsesklasser undervises med afsæt i den enkelte elevs behov og forudsætninger, således at den faglige indsats koncentrerer omkring de fag, som er helt centrale for den unges videre uddan-

nellesforløb. Ifølge redegørelsen er undervisningen fokuseret omkring udvikling af dansksproglige kompetencer sideløbende med andre centrale fag med både et fagfagligt og et sprogligt fokus, og at der derudover inddrages øvrige fag og emner i tværfaglige forløb.

Aarhus Kommune har nærmere beskrevet de aktuelle timestfordelingsplaner for modtagelsesklasserne på C-trinnet på hver af de tre skoler med angivelse af, i hvor mange timer der undervises i de enkelte fag eller faggrupper.

Om tilrettelæggelsen af undervisningen på Rosenvangskolen oplyses det bl.a., at skolen har samlet fagene historie, kristendom og samfundsfag i faget ”Kultur-fag” og fagene geografi, biologi og fysik i faget ”Naturfag”. Ifølge redegørelsen skal dette også ses i sammenhæng med elevernes tematimer, hvor skolen ifølge det oplyste har samlet timer i faggrupper inden for den temabaserede undervisning med det formål at give eleverne et fag-fagligt sprogligt udgangspunkt i forhold til fagrækken før en kommende udslusning til almenområdet. Endvidere oplyses det, at fagene følger årsplanerne, og at der på den baggrund bliver differentieret individuelt i forhold til sprogligt og fagligt niveau.

Det fremgår af sagen, at Rosenvangskolen ikke underviser modtagelsesklassen på C-trinnet i faget tysk, fordi elever, der har de sproglige kompetencer til at modtage undervisning i tysk, følger undervisningen i en almen klasse. Efter det oplyste gælder det aktuelt for én elev.

Endvidere oplyses det bl.a., at Rosenvangskolen har udarbejdet mål og planer for undervisningen i modtagelsesklassen, at undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i kompetencemålene, og at der i stort omfang arbejdes med personlige og individuelle mål, da eleverne har meget forskellige skolemæssige forudsætninger.

For så vidt angår tilrettelæggelsen af undervisningen på Tovshøjskolen er det beskrevet, at eleverne i modtagelsesklassen på trin C undervises i alle fag undtagen tysk, og at alle fagene, bortset fra dansk og matematik, primært læses i temaforløb. Det anføres i redegørelsen, at det generelle fravalg af tysk i klassen sker ud fra den nuværende elevsammensætning i klassen, hvor eleverne ifølge skolen er så udfordret på såvel de dansksproglige kompetencer som de faglige kompetencer, at det efter skolens opfattelse ikke vil fungere med endnu et fremmedsprog. Endvidere bemærkes det i redegørelsen, at hvis situationen ændrer sig for én eller flere elever, vil disse elever blive tilknyttet tyskundervisningen i en almenklasse.

Det oplyses herudover bl.a., at lærerne på Tovshøjskolen tilrettelægger undervisningen i modtagelsesklassen ud fra Fælles Mål på området og tilpasser det til elevernes individuelle niveau, og at der arbejdes med

”synlig læring” i modtagelsesklassen, samt at læreren ugentligt evaluerer med eleverne.

Om undervisningen på Tranbjergskolen oplyses det bl.a., at der på trin C undervises i dansk, engelsk, matematik og idræt, og at eleverne derudover har ikke-fagopdelt undervisning (IFU), hvor alle folkeskolens fag og obligatoriske emner inddrages, men hvor det specifikke fag ikke er skemalagt. Det beskrives videre, at ”faget” IFU er identitetsskabende, og at der i IFU undervises i medborgerskab, herunder også med inddragelse af de unges fritidsinteresser, samt at IFU også inddrager det praktisk/musiske aspekt samt de kreative fag (håndværk/design og madkundskab) i undervisningen. Det anføres endvidere, at der i undervisningen arbejdes temabaseret med samtidig inddragelse af flere fag med henblik på at belyse en problemstilling.

Det beskrives endvidere, at Tranbjergskolen sammenlæser fagene samfundsfag, historie og kristendom i ’Kulturfag’ og fagene biologi, geografi og fysik/kemi i ’Naturfag’.

Endvidere anføres det, at der med baggrund i årsplaner for de pågældende fag, som udarbejdes af (lærer)teams i modtagelsesklasserne, sikres, at eleverne undervises i alle de obligatoriske fag. Det fremgår af sagen, at modtagelsesklassen på trin C på Tranbjergskolen ikke undervises i faget tysk, og det anføres i redegørelsen, at elever, der har de sproglige kompetencer til at modtage tyskundervisning, følger undervisningen i en almenklasse på Tranbjergskolen og/eller distriktsskolen, hvor det er muligt.

Aarhus Kommune har yderligere oplyst, at lærerne på Tranbjergskolen via læringsplatformen ’MinUddannelse’ udarbejder årsplaner med afsæt i de ministerielle mål, og at målene er individuelle og synlige for såvel forældre som elever.

Kommunen anfører videre, at IFU på D-trinnet i teorien adskiller sig en smule fra IFU på C-trinnet. Kommunen anfører, at modtagelsesklassens opgave er at give eleverne tilstrækkelig viden til at indgå i alderssvarende uddannelsesmuligheder og dermed gøre eleverne klar til udslusning til almen-regi. Udover dansk, matematik og engelsk præsenteres eleverne ifølge det oplyste for skolens øvrige fag igennem ”Naturfag”, ”Kulturfag” og IFU. Det anføres, at eleverne på trin D ofte er nyankomne, og at eleverne er opdelt på differentierede hold med henblik på i højere grad at imødekomme de individuelle forudsætninger. Det oplyses, at IFU ses som værende forberedende til 10. klasses ’Valgfag og vejledende fag’ og eventuelle ’Tilbudsfag’.

Det fremgår af sagen, at det er Aarhus Kommunes vurdering, at sammensætningen af fag lever op til lovgivningens krav, idet eleverne under-

vises i centrale fag med afsæt i deres behov og forudsætninger samt i tværfaglige forløb, der omfatter folkeskolens forskellige fag og emner.

Styrelsens vurdering

Tosprogede elever i modtagelsesklasser skal tilbydes undervisning i den fulde fagrække efter folkeskoleloven.

Efter folkeskolelovens § 5, stk. 2, nr. 1, litra e, har skolen pligt til at udbyde tysk og kan udbyde fransk til elever på 5.-9. klassetrin (2. fremmedsprog).

Skolelederen har mulighed for at fritage modtagelsesklasseelever fra 2. fremmedsprog i medfør af folkeskolelovens § 5, stk. 3, eller efter § 5, stk. 1, i bekendtgørelse om folkeskolens undervisning i dansk som andet-sprog, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Folkeskolelovens § 5, stk. 3, fastsætter for alle elever, at skolens leder efter samråd med en elevs forældre og lærere og efter eventuel inddragelse af Ungdommens Uddannelsesvejledning kan fritage eleven for tysk eller fransk fra 7. klassetrin, hvis det er til elevens bedste. Elever, der fritages for tysk eller fransk, skal have anden relevant undervisning i de pågældende timer.

Efter § 5, stk. 1, i bekendtgørelsen om dansk som andetsprog kan en tosproget elev, der modtager undervisning i dansk som andetsprog efter bekendtgørelsens §§ 3 eller 4, med forældrenes samtykke i ganske særlige tilfælde fritages for undervisningen i et fag, dog ikke dansk og matematik, hvis det skønnes umuligt at afhjælpe elevens vanskeligheder gennem supplerende undervisning, jf. folkeskolelovens § 5, stk. 5. Eleven skal have anden undervisning i stedet.

Styrelsen kan konstatere, at Rosenvangskolen, Tovshøjskolen og Tranbjergskolen har truffet beslutning om generelt at begrænse fagrækken for eleverne i modtagelsesklasserne på C-trinnet ved ikke at tilbyde eleverne tyskundervisning, medmindre eleverne har sproglige kompetencer til at følge tyskundervisning i en almindelig klasse.

Styrelsen skal meddele, at en sådan praksis ikke er i overensstemmelse med folkeskolelovgivningen. Reglerne giver ikke mulighed for, at skolens leder ud fra en generel vurdering af elevernes formåen kan beslutte ikke at tilbyde elever i en modtagelsesklasse tyskundervisning.

Begrænsninger i fagrækken er kun muligt, når betingelserne for fritagelse for undervisning i faget er opfyldt ud fra en konkret individuel vurdering af den enkelte elev.

Det bemærkes i den forbindelse, at en skoleleders beslutning om fritagelse fra et fag er en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Som følge heraf finder forvaltningslovens regler om bl.a. begrundelse og notatpligt anvendelse i sådanne sager.

Styrelsen henstiller derfor til Aarhus Kommune at sørge for, at skolerne tilbyder 2. fremmedsprog til eleverne efter reglerne i folkeskoleloven og bekendtgørelse om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog, og at skolelederen fremover træffer afgørelse om fritagelse af en elev i en modtagelsesklasse for undervisning i faget tysk efter reglerne på området, jf. ovenfor.

Styrelsen har forstået, at der ifølge kommunen og skolerne findes mål og planer for undervisningen i modtagelsesklasserne, og at der undervises efter Fælles Mål for dansk som andetsprog - basisundervisning og Fælles Mål for de øvrige fag og obligatoriske emner, jf. bekendtgørelse nr. 185 af 5. marts 2018 om formål, kompetencemål, færdigheds- og vidensområder og opmærksomhedspunkter for folkeskolens fag og emner (Fælles Mål).

Styrelsen forudsætter, at alle tre skoler ved tilrettelæggelsen af undervisningen i modtagelsesklasserne sørger for, at modtagelsesklasseeleverne møder skolefagenes indhold og metoder fag for fag, og ikke alene i samarbejde mellem flere fag. I folkeskolelovens § 5, stk. 1, jf. § 19 i, stk. 2, fastsættes det bl.a., at undervisningen skal give eleverne mulighed for at tilegne sig de enkelte fags erkendelses- og arbejdsformer. I vekselvirkning hermed skal eleverne have mulighed for at anvende og udbygge de tilegnede kundskaber og færdigheder gennem undervisningen i tværgående emner og problemstillinger.

Styrelsen forudsætter herudover, at reglerne om indholdet af den obligatoriske del og valgfrie del af 10. klasse på nuværende tidspunkt opfyldes på D-trinnet på Tranbjergskolen, jf. folkeskolelovens § 19 c og § 19 d. Den valgfrie del af 10. klasse omfatter bl.a. tilbudsfag. Modtagelsesklasseeleverne skal tilbydes undervisning i fagene dansk, matematik, engelsk, fysik/kemi, tysk og fransk som tilbudsfag. De nævnte fag skal alle elever tilbydes undervisning i, bortset fra tysk/fransk, hvor skolen alene er forpligtet til at give tilbuddet til elever, der har modtaget undervisning i tysk eller fransk i 5.-9. klasse. Skolens leder kan tilbyde elever, der har fulgt undervisningen i de prøveforberedende valgfag tysk eller fransk i 7.-9. klasse, at deltage i tilbudsfagsundervisningen i 10. klasse, jf. § 19 d, stk. 2 og 3.

Styrelsen foretager herefter ikke yderligere i forhold til dette punkt.

4. Eleverne nægtes retten til at gå til prøve

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden fremføres det bl.a., at eleverne i modtagelsesklasserne på trin C og D automatisk er fritaget for folkeskolens prøver og kun kan få lov til at gå til prøve, hvis eleven har fulgt undervisningen i et fag i en almenklasse i et helt år.

Aarhus Kommune har i sine redegørelser bl.a. oplyst, at der foretages en individuel vurdering af, om den enkelte elev har de sproglige og faglige kompetencer, som en gennemførelse af prøve kræver. Endvidere anfører kommunen, at erfaringer i forhold til sent ankomne elever i modtagelsesklasser viser, at mange af eleverne mangler de dansksproglige forudsætninger for at kunne gennemføre 9. og 10. klasseprøverne, men at der løbende vil kunne være elever, der følger undervisningen i fx matematik og engelsk i almenområdet, og som gennemfører den afsluttende prøve.

Aarhus Kommune skriver derudover bl.a., at elever, der ikke har de tilstrækkelige dansksproglige kompetencer for gennemførelse af prøve i et fag, ikke kan tilmeldes prøve. Kommune oplyser, at langt de fleste af de elever, der er indskrevet på trin C og D er kommet til Danmark sent i skoleforløbet og ofte ikke har nået at udvikle de dansksproglige og faglige kompetencer, som er nødvendige for at kunne gennemføre en prøve.

Kommunen oplyser, at det generelt for alle tre skoler gælder, at der ikke findes formaliseret skriftlig dokumentation for afgørelser om fritagelse for prøveafleggelse for modtagelsesklasseelever.

Det fremgår af sagen, at det er Aarhus Kommunens vurdering, at kommunens praksis vedrørende prøveafleggelse for elever i modtagelsesklasser lever op til lovgivningens krav, fordi der foretages en individuel vurdering af, om den enkelte elev har de sproglige og faglige kompetencer, som en gennemførelse af prøve kræver.

Styrelsens vurdering

Prøver i 9. klasse

Tosprogede elever i modtagelsesklasser skal ligesom alle andre elever i folkeskolen som det helt klare udgangspunkt aflægge folkeskolens 9.-klasseprøver.

Efter folkeskolelovens § 14, stk. 1 og 2, skal elever ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin aflægge folkeskolens afgangseksamen og 9.-klasseprøver. De obligatoriske 9.-klasseprøver, der samlet set betegnes folkeskolens afgangseksamen, består af prøver i mundtlig dansk, skriftlig dansk, skriftlig matematik, engelsk samt en fælles prøve, hvori fagene fysik/kemi, biologi og geografi indgår (bundne prøviefag). Herudover

skal den enkelte elev aflægge to prøver, som udvælges efter udtrækning blandt de i § 14, stk. 1, nr. 2-11, nævnte fag efter undervisningsministerens bestemmelse henholdsvis inden for fagblokken humanistiske fag og inden for fagblokken naturfag. Faget idræt udtrækkes som en del af den naturfaglige blok. Hvis der sker udtræk af et fag, hvor eleven ikke har fulgt undervisningen i det pågældende skoleår, aflægges eleven i stedet prøve i yderligere et af de i § 14, stk. 1, nævnte fag inden for den humanistiske fagblok, bortset fra dansk, jf. § 14, stk. 2.

Folkeskolelovens § 14, stk. 5, 1. pkt., fastslår endvidere, at eleven ud over de nævnte obligatoriske prøver ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin kan indstille sig til folkeskolens 9.-klasseprøver i valgfagene tysk, fransk, håndværk og design samt madkundskab, hvis eleven har afsluttet undervisningen i det pågældende skoleår. Afgørelse om indstilling til frivillige prøver træffes af eleven efter samråd med elevens forældre og vedkommende lærer, jf. § 14, stk. 5, 4. pkt.

Det fremgår af ovenstående, jf. folkeskolelovens § 14, stk. 1 og 2, at alle elever ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin aflægges syv obligatoriske prøver, og at eleverne skal aflægge folkeskolens afgangseksamen.

Skolens leder har dog mulighed for, jf. § 36, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1090 af 29. august 2018 om folkeskolens prøver (prøvebekendtgørelsen), at beslutte, at en elev, som ankommer til Danmark sent i skoleforløbet, fritages for at aflægge prøve i et eller flere fag, hvis det vurderes, at prøveafleggelse ikke anses for hensigtsmæssigt på grund af elevens utilstrækkelige danskundskaber. Betegnelsen ”en elev, som ankommer til Danmark sent i skoleforløbet” omfatter flygtninge/indvandrere, som kommer til Danmark efter det fyldte 14. år, jf. Undervisningsministeriets vejledning om prøve på særlige vilkår og fritagelse fra januar 2019 (s. 6).

Ved en beslutning om prøvefritagelse efter prøvebekendtgørelsens § 36, stk. 1, kan der ikke lægges vægt på elevens faglige kompetencer. Det skyldes, at det ikke er muligt at fritage en elev for prøveafleggelse på grund af dårligt standpunkt i et fag eller fx på grund af manglende fremmøde, jf. Undervisningsministeriets vejledning om prøve på særlige vilkår og fritagelse fra januar 2019 (s. 7).

Endvidere gælder, at hvis en tosproget elev er fritaget for undervisningen i et helt fag i 9. klasse i henhold til § 5, stk. 1, i bekendtgørelse om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog, skal eleven ikke aflægge prøve i faget. Tilsvarende gælder bl.a. for elever, der måtte være fritaget for fag i medfør af reglerne på specialundervisningsområdet, som ikke omtales her.

Styrelsen skal på ovennævnte baggrund anføre, at skolernes praksis, hvorefter der stilles krav om, at en elev i modtagelsesklasse skal have fulgt et fag i en almindelig klasse for at gå til prøve i faget i 9. klasse, ikke er i overensstemmelse med reglerne i folkeskoleloven og prøvebekendtgørelsen. Fritagelse for obligatorisk prøveafleggelse i 9. klasse kan alene ske inden for folkeskoleloven og prøvebekendtgørelsens rammer.

Det er samtidig styrelsens opfattelse, at skolelederne på de tre skoler ikke har truffet egentlige afgørelser om fritagelse for prøveafleggelse i et eller flere fag i overensstemmelse med reglerne i prøvebekendtgørelsens §§ 34 og 35, jf. § 36, stk. 2, hvorefter § 34 og § 35 finder tilsvarende anvendelse ved prøvfritagelse som følge af utilstrækkelige danskkundskaber.

Fritagelse forudsætter således bl.a., at eleven og dennes forældre forinden har fået en orientering om muligheden for fritagelse for prøveafleggelse i en eller flere prøver eller delprøver indeholdende forslag til, hvordan elevens udbytte af undervisningen kan evalueres på anden vis. Skolens leder skal på baggrund af indstilling om fritagelse for prøveafleggelse fra klasselæreren og efter samråd med elevens forældre og lærere i de berørte fag træffe afgørelse om fritagelse for prøveafleggelse. Ved afgørelsen skal elevens synspunkter tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed, og afgørelsen skal ledsages af en beslutning om, hvordan elevens udbytte af undervisningen kan evalueres på anden vis.

Endvidere bemærkes, at prøvfritagelse af sent ankomne elever i henhold til prøvebekendtgørelsens § 36 skal ske på grundlag af en konkret vurdering i forhold til hver prøve, og at fritagelsen skal ske af hensyn til den enkelte elev.

Styrelsen finder endvidere ud fra det oplyste, at skolelederne på de tre skoler heller ikke har overholdt reglerne i prøvebekendtgørelsens §§ 38 og 39 i forhold til modtagelsesklasseelever i 9. klasse.

Ifølge § 38 i prøvebekendtgørelsen skal skolens leder for hver prøve, der er givet fritagelse for, udarbejde en kort redegørelse for, på hvilket grundlag elevens udbytte af undervisningen er evalueret. I redegørelsen skal indgå en beskrivelse af elevens standpunkt i det fag eller dele af fag, der er givet fritagelse for, en beskrivelse af evalueringsformen samt resultaterne af denne evaluering.

Selve evalueringen, der skal træde i stedet for en prøve, skal finde sted i samme prøvetermin, som prøven skulle afholdes i. Hvis en elev er fritaget for prøve i et fag, som ikke bliver udtrukket til prøve, skal der dog ikke laves en evaluering af elevens udbytte af undervisningen i dette fag.

Det bemærkes, at det er op til den enkelte skole/kommune at fastsætte indholdet i evalueringen inden for de rammer, der er fastsat i prøvebekendtgørelsen. Evalueringen kan fx ske gennem en lokalt fastsat prøve, der er tilpasset en eller flere elever, eller det kan ske ved en skriftlig udtalelse, jf. Undervisningsministeriets vejledning om prøve på særlige vilkår og fritagelse fra januar 2019 (s. 8).

Styrelsen skal gøre opmærksom på, at det følger af prøvebekendtgørelsens § 56, stk. 2, at det skal fremgå af elevens bevis for folkeskolens 9.-klasseprøver, hvis en elev er fritaget for at aflægge en eller flere prøver eller delprøver i henhold til bl.a. bekendtgørelsens § 36. Konkret skal det på beviset anføres, i hvilke fag eleven er fritaget for prøveafleggelse, og skolelederens redegørelse i henhold til bekendtgørelsens § 38 skal medtages på eller vedhæftes beviset.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at skolens leder skal registrere og opbevare oplysninger om fritagelse for prøveafleggelse, jf. prøvebekendtgørelsens § 39. Registrering sker på elevniveau med oplysning om årsagen til fritagelse, fra hvilke fag der er sket fritagelse, og hvordan elevens udbytte af undervisningen i stedet skal evalueres.

Endelig henledes opmærksomheden på, at en skoleleders beslutning om prøvefritagelse er en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Som følge heraf finder forvaltningslovens regler om bl.a. begrundelse anvendelse i sådanne sager.

Prøver i 10. klasse

Elever i den almindelige 10. klasse kan vælge at indstille sig til 10.-klasseprøver i et eller flere af fagene dansk, matematik, engelsk, tysk, fransk og fysik/kemi eller indstille sig til at aflægge en eller flere af folkeskolens 9.-klasseprøver i fagene dansk, matematik og engelsk, hvis eleven har fulgt undervisningen i det pågældende fag frem til prøveafviklingen. Der er desuden mulighed for, at eleven kan vælge at kombinere prøverne m.m. Afgørelse om indstilling til prøve træffes af eleven efter samråd med forældrene og vedkommende lærer. Der henvises herved til folkeskolelovens § 19 f, stk. 1, 1. og 3. pkt., og stk. 2, og prøvebekendtgørelsens § 8, stk. 1-3.

Det er skolens leder, der vurderer, om eleven har fulgt undervisningen i det pågældende fag frem til prøveafviklingen (fx i en modtagelsesklasse og/eller i en almindelig klasse). Det er dermed den eneste betingelse, der skal være opfyldt for, at eleven kan indstille sig til de nævnte prøver.

Styrelsen skal oplyse, at prøvebekendtgørelsens regler om prøvefritagelse alene gælder folkeskolens obligatoriske prøver og ikke kan anvendes i forhold til de frivillige prøver i 10. klasse, jf. ovenfor. Da de frivillige

prøver i 10. klasse netop er frivillige for eleven, giver det ikke mening at fritage eleven for prøve.

Som følge af ovenstående er det ikke lovligt, som Tranbjergskolen har gjort, at fritage modtagelsesklasseelever i 10. klasse (trin D) for muligheden for prøveafleggelse med henvisning til fx elevens utilstrækkelige danskundskaber eller faglige standpunkt, eller ved at kræve, at eleverne skal have fulgt et fag i en almindelig klasse, for at eleven kan gå til prøve i faget. Skolen har pligt til at afholde prøverne, hvis en eller flere elever indstiller sig hertil, forudsat at de har fulgt undervisningen i det pågældende fag frem til prøveafviklingen.

Samlet vurdering

Styrelsen henstiller til Aarhus Kommune at sørge for, at skolernes praksis på området for prøver og prøvefritagelser af elever i modtagelsesklasse bringes i overensstemmelse med det beskrevne regelsæt ovenfor.

Styrelsen forudsætter i den forbindelse, at kommunen sikrer, at reglerne overholdes i forbindelse med kommende prøver.

Styrelsen har noteret sig, at skolerne ifølge det oplyste fremadrettet vil arbejde med skriftlig dokumentation af afgørelser om fritagelse for prøveafleggelse for modtagelsesklasseelever. I den forbindelse bemærkes, at styrelsen ikke har forholdt sig til det konkrete indhold af det fremsendte registreringsskema fra Tranbjergskolen i relation til lovgivningens bestemmelser.

Styrelsen foretager sig herefter ikke yderligere i forhold til dette punkt.

5. Eleverne bliver ikke tilknyttet en almenklasse ved skolestart og udsluses ikke løbende

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden er det bl.a. anført, at modtagelsesklasseeleverne ikke bliver tilknyttet almindelige klasser, at de ikke udsluses løbende i fagene eller sjældent udsluses i enkelte fag, og at mange af eleverne aldrig udsluses til en almindelig klasse.

Aarhus Kommune skriver i sine redegørelser, at der løbende foretages en individuel vurdering af, om den enkelte elev har de sproglige og faglige kompetencer, som hel eller delvis udslusning til almenområdet kræver. Kommunen anfører samtidig, at det i forhold til de sent ankomne unge dog er en generel udfordring, at hovedparten af modtagelsesklasseeleverne ikke går i skole i deres bopælsdistrikt, hvilket vanskeliggør en løbende udslusning i enkelte fag.

Endvidere skriver kommunen, at der generelt er en udfordring i forhold til, at eleverne som følge af deres sene ankomsttidspunkt erfaringsmæssigt ofte ikke bliver klar til udslusning til en almenklasse i løbet af folkeskoletiden, og at det i mange tilfælde dermed vurderes, at det ikke vil være meningsfuldt med løbende udslusning af eleverne til almenklasse, da udslusningsperspektivet i stedet vil være et andet, fx VUC eller produktionsskole.

Kommunen anfører herudover, at der på Tranbjergskolen er en yderligere udfordring i forhold til udslusning til almenklasse, fordi skolen har otte modtagelsesklasser på udskolingstrinnet, men alene fem almenklasser samlet set på 9. og 10. klassetrin. Det anføres i den forbindelse, at en løbende udslusning vil medføre en uhensigtsmæssig stor faglig og pædagogisk opgave, som vil have konsekvenser for både de udslusede elever og for klassen som helhed.

Aarhus Kommune har herudover oplyst, at der med kommunens afprøvning af Undervisningsministeriets afdækningsmateriale ”Hele vejen rundt om elevens sprog og ressourcer” fra 2017 også er fokus på at få erfaringer med en større grad af løbende tilknytning til den lokale skole i bopæls-distriktet med henblik på tidligt i modtagelsesklasseforløbet at få etableret kontakt mellem eleverne og deres distriktsskole i de tilfælde, hvor det vurderes meningsfuldt for den enkelte elev.

Kommunen oplyser, at der er forskel i praksis fra skole til skole, og at kommunen derfor fra dette skoleår har iværksat en pilotafprøvning af det nævnte afdækningsmateriale på fem modtagelsesklasseskoler i kommunen med henblik på at udvikle en ensartet og systematisk praksis, hvad angår den løbende evaluering af elevens udvikling og udslusning til almenklasse.

Det fremgår af sagen, at det er Aarhus Kommunes opfattelse, at kommunens praksis vedrørende hel eller delvis udslusning til almenklasse for elever i modtagelsesklasser lever op til lovgivningens krav, fordi der løbende sker en individuel vurdering af, om den enkelte elev har de sproglige og faglige kompetencer, og om det vil være meningsfuldt med en løbende udslusning til almenklasse for den enkelte elev.

Styrelsens vurdering

Elever i en modtagelsesklasse, som er oprettet i henhold til bekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 1, skal i begyndelsen have alle eller en del af deres timer som basisundervisning i dansk som andetsprog i modtagelsesklassen inden for rammerne af folkeskolelovens regler om holddannelse i § 25 a, således at de efterhånden får en del af deres undervisning i en almindelig klasse.

Efter sin ordlyd forpligter reglen i § 4, stk. 2, nr. 1, således kommuner og skoler til at sikre, at eleverne i modtagelsesklasser efterhånden får en del af deres undervisning i en almindelig klasse. Hvilke timer i den almindelige klasse eleverne kan deltage i og fra hvilket tidspunkt, må vurderes individuelt og på baggrund af en konkret pædagogisk vurdering af elevens sprogstøttebehov. I hvilket omfang det giver mening, at eleven følger undervisningen i den almindelige undervisning, vil afhænge af konkrete faktorer som fx organiseringen, lærernes og det øvrige undervisende personales kompetencer, støttepersoner m.v.

Styrelsen har forstået Aarhus Kommunes redegørelser således, at kommunen har en praksis, der betyder, at der er elever i modtagelsesklasse på trin C eller D, der udelukkende modtager undervisning i deres modtagelsesklasse og ikke efterhånden får en del af deres undervisning i en almindelig klasse.

En sådan praksis er ikke i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 1, idet bestemmelsen stiller krav om, at eleverne, efterhånden som de har sproglige forudsætninger for at få udbytte, deltager i timer i en almindelig klasse om nødvendigt med den fornødne støtte.

Styrelsen skal i den forbindelse bemærke, at kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes virksomhed inden for folkeskoleloven, herunder om kommunens skolestruktur og inddeling i skoledistrikter samt bevillinger til skolevæsenet og økonomiske rammer for de enkelte skoler, jf. folkeskolelovens § 40, stk. 2. Det påhviler således kommunalbestyrelsen at sikre, at skolerne kan leve op til lovens krav, og at skolerne får de nødvendige ressourcer hertil, jf. folkeskolelovens § 2.

På den baggrund skal styrelsen henstille til Aarhus Kommune at sørge for, at basisundervisningen af unge tosprogede elever tilrettelægges inden for rammerne af § 4, stk. 2, i bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog.

Styrelsen kan til Aarhus Kommunes orientering oplyse, at der ikke er samme krav om ”løbende indslusning” i almenundervisningen for elever i udvidede modtagelsesklasser på 8.-10. klassetrin for tosprogede elever, der er flyttet til Danmark, efter at de er fyldt 14 år, i henhold til bekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 3. Undervisningen i den udvidede modtagelsesklasse har ikke indslusning som mål. Hensigten for disse elever er, at de afslutter folkeskolen i den udvidede modtagelsesklasse. Eleverne i udvidede modtagelsesklasser bør dog i videst muligt omfang have aktiviteter sammen med skolens andre elever i 8. til 10. klasse.

Det kan oplyses, at skulle det senere vise sig, at elever i udvidede modtagelsesklasse vil få udbytte af en overførsel til en almindelig klasse, er der intet til hinder herfor. Endvidere kan eleverne deltage i den almindelige

undervisning, hvor eleverne har mulighed for at få et meningsfyldt udbytte af undervisningen, inden for rammerne af holddannelsesreglerne i folkeskolelovens § 25 a.

6. Elever, der ikke har afsluttet 9. klasse, placeres i modtagelsesklasse på 10. klassetrin

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden fremføres det bl.a., at det er praksis i Aarhus Kommune at placere alle tosprogede unge, der er 16 år og henvist til modtagelsesklasse, på 10. klassetrin, og at elever flyttes fra C-trinnet til D-trinnet, når de fylder 16 år, også midt i et skoleår, uanset om de har brug for folkeskolens 9-klasseprøve til deres videre uddannelse.

Aarhus Kommune har i sine redegørelser oplyst, at der ved nyankomne modtagelsesklasseelevers indskrivning i modtagelsesklasse sker en vurdering af klassetrinsplaceringen, hvor der tages hensyn til elevens alder, modenhed og tidligere skolegang.

Det oplyses, at 16-18-årige som udgangspunkt placeres på trin D, svarende til 10. klassetrin, idet det for de sent ankomne elever efter Aarhus Kommunes opfattelse ikke er en forudsætning, at eleven har afsluttet 9. klasse for at gå i 10. klasse. Kommunen har i den forbindelse bl.a. henvist til folkeskolelovens §§ 12, stk. 1, og 34, stk. 1.

Aarhus Kommune skriver desuden, at elever, som går på 9. klassetrin, som regel er 15-16 år, og at en nyankommen elev, der er mere end 16 år ved ankomst til Aarhus Kommune, i de fleste tilfælde vil blive placeret på trin D. Det anføres i den forbindelse, at når en elev er over 16 år, vil eleven ifølge kommunen kunne profitere bedst muligt af undervisningen på 10. klassetrin, men at en klassetrinsplacering dog altid sker efter en individuel vurdering af elevens alder og hvilken skolebaggrund eleven kommer med.

Det fremgår af sagen, at det er Aarhus Kommunes vurdering, at praksis omkring klassetrinsplacering følger lovgivningens bestemmelser.

Styrelsens vurdering

Ifølge folkeskolelovens § 32 er ethvert barn, der bor fast her i landet, undervisningspligtigt efter reglerne i lovens §§ 33-35, medmindre barnet er omfattet af bestemmelser om undervisningspligt i medfør af anden lovgivning. Det samme gælder børn, der skal opholde sig her i landet i mindst 6 måneder.

Efter folkeskolelovens § 34, stk. 1, indtræder undervisningspligten den 1. august i det kalenderår, hvor barnet fylder 6 år, og ophører den 31. juli ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin. Undervisningspligten

ophører dog senest den 31. juli i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år eller har afsluttet uddannelse, der er ligestillet med grundskolen.

Undervisningspligten medfører pligt til at deltage i undervisningen i folkeskolens grundskole eller i en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 33, stk. 1.

Det fremgår af folkeskolelovens § 3, stk. 1, 1 pkt., at folkeskolen omfatter dels en 10-årig grundskole bestående af en børnehaveklasse og 1.-9. klasse og dels en 1-årig 10. klasse.

Det fremgår således af ovenstående, jf. folkeskolens § 34, stk. 1, sammenholdt med lovens § 3, stk. 1, 1 pkt., at undervisningspligten ophører ved skoleårets slutning i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år eller har afsluttet undervisningen på 9. klassetrin (den 10-årige grundskole) eller hermed ligestillet uddannelse.

Det fremgår ligeledes, at undervisningspligten medfører pligt til at deltage i undervisningen i folkeskolens grundskole, dvs. børnehaveklassen og 1.-9. klassetrin, eller i en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 33, stk. 1. Folkeskolens 10. klasse er således ikke omfattet af undervisningspligten.

Elever, som er omfattet af undervisningspligten i henhold til folkeskolelovens § 34, stk. 1, kan dermed ikke opfylde deres undervisningspligt i folkeskolens 10. klasse.

Samtidig fastslår folkeskoleloven, at 10. klasse er et frivilligt tilbud for eleverne (efter grundskolen), jf. lovens § 19 a, som eleverne derfor kan vælge fra.

Som følge heraf er Aarhus Kommunes praksis i strid med folkeskolelovens § 34, stk. 1, idet kommunens praksis indebærer, at sent ankomne tosprogede unge i alderen 16-17 år, som måtte være omfattet af undervisningspligten i henhold til folkeskoleloven, som udgangspunkt placeres i 10. klasse. Herved opfylder disse elever ikke deres undervisningspligt. Det er af samme grund heller ikke lovligt, hvis undervisningspligtige elever midt i et skoleår flyttes fra 9. klasse til 10. klasse, når de fylder 16 år.

Det bemærkes, at bestemmelsen i folkeskolelovens § 12, stk. 1, om bl.a. oprykning til næste klassetrin ikke er relevant som følge af det ovenfor anførte om opfyldelse af undervisningspligten.

Styrelsen henstiller på ovennævnte baggrund til Aarhus Kommune at sørge for, at kommunens praksis med hensyn til klassetrinsindplacering af undervisningspligtige elever i modtagelsesklasse bringes i overensstemmelse med folkeskoleloven.

7. Elever, der ikke har afsluttet 9. klasse, udsluses til 10. klasse

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden fremføres det bl.a., at modtagelsesklasselever fra D-trinnet automatisk udsluses til 10. klasse, hvis de udsluses, samt at eleverne ikke bliver tilbudt udslusning til 9. klasse og ikke bliver informeret om, at det er en mulighed.

Aarhus Kommune skriver i sine redegørelser bl.a., at elevens alder, modenhed og skolebaggrund er afgørende for, hvilket klassetrin/ modtagelsesklassetrin eleven placeres på ved skolestart. Det oplyses, at der i forbindelse med en beslutning om en elevs udslusning efter folkeskolelovens § 12, stk. 1, tages stilling til, hvilket klassetrin eleven skal udsluses til, og ifølge kommunen er der mulighed for, at eleven rykkes et klassetrin op eller undervises på samme klassetrin i to år.

Kommunen skriver også, at der for udskolings eleverne samarbejdes med UU Aarhus om et videre forløb, der matcher elevens kompetencer og interesser, og at elever på trin D erfaringsmæssigt oftest udsluses til et andet kompetencegivende forløb, der matcher elevens kompetencer og interesser.

Det fremgår af sagen, at det er Aarhus Kommunes vurdering, at praksis omkring udslusning af de sent ankomne udskolings elever følger lovgivningens bestemmelser, fordi der tages individuel stilling til det videre uddannelsesforløb for den enkelte elev.

Styrelsens vurdering

Undervisningen i 10. klasse er et uddannelses tilbud til unge, som efter grundskolen har behov for yderligere faglig kvalificering og afklaring af uddannelsesvalg for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse, jf. folkeskolelovens § 19 a.

Det forudsættes, jf. under punkt 6 ovenfor, at Aarhus Kommune fremover sikrer, at kun unge, der har opfyldt deres undervisningspligt i henhold til folkeskolelovens § 34, stk. 1, tilbydes 10. klasse.

Styrelsen skal desuden gøre opmærksom på, at alle elever, som i 10. klasse i løbet af skoleåret fylder 18 år, har ret til at fortsætte skolegangen i resten af skoleåret, jf. folkeskolelovens § 20, stk. 6. Styrelsen forudsætter derfor, at modtagelsesklasselever på trin D, som ønsker at færdiggøre 10. klasse, kan gøre dette.

Styrelsen skal i øvrigt bemærke, at unge tosprogede udlændinge, der er fyldt 18 år ved skoleårets begyndelse, er omfattet af reglerne om optagelse af voksne i folkeskolen. Efter folkeskolelovens § 3, stk. 8, og § 19 i, stk. 1, kan folkeskolen, hvor geografiske eller andre særlige forhold taler

derfor, tilbyde voksne at deltage i folkeskolens undervisning i 8.-10. klassetrin. Bestemmelsen er beskrevet nærmere i Undervisningsministeriets vejledning om organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever fra 2017 (s. 13).

Styrelsen foretager sig herefter ikke yderligere vedrørende dette punkt.

8. Der laves ikke elevplaner, uddannelsesplaner og uddannelsesparathedsvurderinger for elever i modtagelsesklasser

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden fremføres det bl.a., at der ikke laves elevplaner, uddannelsesplaner og uddannelsesparathedsvurderinger for elever i modtagelsesklasser på trin D og evt. trin C, men at der muligvis er ændringer på vej på dette område.

Aarhus Kommune har i sine redegørelser oplyst, at der tidligere på Tranbjergskolen har været en fejlagtig administrativ praksis, som indebar, at alle modtagelsesklasseelever på trin C og D i skolens elevadministrative system blev klassetrinsplaceret på 7. klassetrin uanset deres respektive (personlige) klassetrin, og at dette havde den konsekvens, at ingen af eleverne blev uddannelsesparathedsvurderet i en periode frem til 1. august 2017. Kommunen har samtidig oplyst, at der blev taget hånd om denne problematik i august 2017, så eleverne nu er korrekt klassetrinsplaceret i elevadministrationssystemet.

Det fremgår endvidere, at der i Aarhus Kommune er besluttet en procedure, hvorved elever i bl.a. modtagelsesklasser kan fritages for uddannelsesparathedsvurdering i et samarbejde mellem skole og Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU).

For modtagelsesklasseelever på trin C og D foretages der ifølge det oplyste en vurdering af, hvorvidt en uddannelsesparathedsvurdering er meningsfuld, alt afhængig af, hvilke forudsætninger en elev har og hvor eleven er i sit skoleforløb. Eleverne fritages for uddannelsesparathedsvurdering, hvis skolen har vurderet, at eleven skal fritages for uddannelsesparathedsvurdering grundet elevens dansksproglige kompetencer.

Aarhus Kommune begrundet denne beslutning med, at nogle af de ældste modtagelsesklasseelever er kommet til Danmark så sent i skoleforløbet, at de hverken sprogligt eller fagligt har haft mulighed for at opøve de kompetencer, som er nødvendige for at blive vurderet/erklæret uddannelsesparate, og at det derfor for de fleste af eleverne ikke vil være meningsfuldt at foretage en uddannelsesparathedsvurdering til enten en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Kommunen anfører også, at disse elever ikke søger om optagelse på en ungdomsuddannelse.

Aarhus Kommune har yderligere uddybet, at processen ved skolens vurdering af en elevs fritagelse for uddannelsesparathedsvurdering konkret sker ved, at skolen markerer og skriver 'modtagelsesklasse' under feltet 'Andet' under uddannelsesønske i "MinUddannelse", og at læreren under 'noter og evaluering' indberetter sin vurdering af eleven. Disse oplysninger anvendes af UU i den fremadrettede vejledning af eleven.

Endvidere oplyses det, at skolerne udfylder de personlige-, sociale- og praksisfaglige forudsætninger for modtagelsesklasseeleverne i "MinUddannelse" på samme måde som for eleverne i almenklasserne. Det beskrives, at da eleverne i modtagelsesklasserne ikke har haft 9 års skolegang i Danmark og dermed ikke har de faglige forudsætninger, opfyldes de faglige krav ikke. Derfor udfylder modtagelsesklasseeleverne efter det oplyste ikke, som eleverne på almenområdet, ønske til ungdomsuddannelse. Det anføres endvidere, at en modtagelsesklasseelev således altid vil skulle til optagelsesprøve for at blive udsluset til en gymnasial uddannelse.

Kommunen skriver samtidig, at alle elever på Tranbjergskolen, der er alderssvarende 8., 9. eller 10. klasse, bliver vurderet.

Det fremgår herudover, at UU og skolens leder i et samarbejde iværksætter en målrettet vejlednings- og skoleindsats for alle elever i modtagelsesklasserne, som enten bliver vurderet ikke-uddannelsesparate eller bliver fritaget for uddannelsesparathedsvurderingen. Kommunen nævner bl.a., at det for de ikke-uddannelsesparate elever, som fortsætter i 10. klasse, bliver vurderet, hvilken målrettet vejlednings- og skoleindsats, der skal iværksættes for at understøtte, at eleven bliver uddannelsesparat, og at dette eksempelvis kan være deltagelse i ekstra hold i supplerende undervisning i DSA, supplerende matematikhold i ungdomsskoleregi og lignende.

Herudover fremgår det af sagen, at alle elever ifølge det oplyste har arbejdet med og har en uddannelsesplan, når de afslutter grundskolen, og kommunen oplyser endvidere, at der generelt arbejdes med elevplaner i (læringsplatformen) "MinUddannelse".

Det fremgår endeligt af sagen, at det er Aarhus Kommunes vurdering, at praksis omkring elevplaner, uddannelsesplaner og uddannelsesparathedsvurderinger af sent ankomne unge i modtagelsesklasser følger lovgivningens bestemmelser.

Styrelsens vurdering

Reglerne om uddannelsesparathedsvurdering findes i lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v. (vejledningsloven), jf. lovebekendtgørelse nr. 1097 af 28. september 2017 med senere ændringer.

Vejledningslovens § 2 g fastsætter bl.a. følgende:

”§ 2 g. Elever i folkeskolen, der i 9. og 10. klasse søger om optagelse til en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse, skal have en vurdering af, om de har de faglige, personlige og sociale forudsætninger, der er nødvendige for at påbegynde og gennemføre ungdomsuddannelsen (uddannelsesparathed), jf. dog stk. 7. De forudsætninger for at blive vurderet uddannelsesparat, der er nævnt i 1. pkt, suppleres med en tværgående vurdering af elevens praksisfaglige kompetencer. (...)

Stk. 2. Vurderingen indledes i 8. klasse og foretages, medmindre særlige forhold gør sig gældende, i overensstemmelse med stk. 1. Vurderingen omfatter på dette klassetrin alle elever. (...)

Stk. 3. For ikkeuddannelsesparate elever, jf. stk. 2, iværksætter Ungdommens Uddannelsesvejledning og skolens leder i samarbejde en målrettet vejlednings- og skoleindsats for at understøtte, at eleven kan blive uddannelsesparat ved afslutningen af 9. klasse. For elever, der ikke er uddannelsesparate efter 9. klasse, jf. stk. 4-6, og som ønsker at gå i 10. klasse, vurderes, hvad der skal iværksættes i 10. klasse for at understøtte, at eleven kan blive uddannelsesparat i løbet af 10. klasse.

Stk. 4. For de elever, der er nævnt i stk. 3, foretager Ungdommens Uddannelsesvejledning en ny vurdering af, om de har opnået de faglige, sociale og personlige forudsætninger, der er nødvendige for at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. (...)

Af lovbemærkningerne til § 2 g, stk. 2, fremgår bl.a. (jf. afsnit 2.7.2.2. i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 195 fremsat den 8. maj 2014 af undervisningsministeren, vedtaget som lov nr. 634 af 16. juni 2014):

”Det foreslås, at uddannelsesparathedsvurderingen af de enkelte elever bliver rykket frem fra 9. til 8. klasse, og at der i forlængelse heraf sker en forenkling af den eksisterende uddannelsesparathedsvurdering i 9. og 10. klasse. Samtidig forbedres grundlaget for vurderingen, så den hviler på klare, objektive kriterier for de faglige, sociale og personlige forudsætninger, herunder karakterer.

Det foreslås endvidere, at vurderingen i 8. klasse skal omfatte alle elever, uanset om de pågældende ønsker at påbegynde en ungdomsuddannelse i direkte forlængelse af 9. eller 10. klasse, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Det sker for at understøtte en tidlig proces med fokus på at gøre eleverne uddannelsesparate ved afslutningen af skolen.” (understregninger indsat af styrelsen)

Det fremgår endvidere af bemærkningerne (jf. lovforslagets specielle bemærkninger til § 2, nr. 8), at:

”Med det foreslåede § 2 g, stk. 2, igangsættes processen allerede i 8. klasse, således at uddannelsesparathedsvurderingen rykkes frem til 8. klasse, og vurderingen omfatter på dette tidspunkt som noget nyt alle elever. Alle elever vil således fremover skulle angive, om de påtænker at søge en gymnasial ungdomsuddannelse eller en erhvervsuddannelse, medmindre der foreligger særlige forhold. Der kan være tale om unge, der er i

målgruppen for den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse (STU).” (understregninger indsat af styrelsen)

Der er desuden fastsat yderligere regler om uddannelsesparathedsvurdering i bekendtgørelse nr. 1498 af 12. december 2018 om uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse (procedurebekendtgørelsen).

Procedurebekendtgørelsens § 9, stk. 1, fastsætter, at en elev skal uddannelsesparathedsvurderes, medmindre eleven har fået tilbud efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Det følger således af vejledningslovens § 2 g, stk. 2, 1. og 2. pkt., jf. stk. 1, med tilhørende lovbemærkninger, og procedurebekendtgørelsens § 9, stk. 1, at alle elever i folkeskolens 8. klasse skal uddannelsesparathedsvurderes, medmindre eleven har fået tilbud efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Eleverne, herunder elever i modtagelsesklasse, skal i 8. klasse således have en vurdering af, om de har de nødvendige faglige, personlige, sociale og praksisfaglige forudsætninger for at kunne påbegynde og gennemføre en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse, uanset om de pågældende ønsker at påbegynde ungdomsuddannelsen i direkte forlængelse af 9. eller 10. klasse.

Det vil også sige, som det fremgår af lovbemærkningerne, at alle elever skal angive, om de påtænker at søge en gymnasial ungdomsuddannelse eller en erhvervsuddannelse. Det gælder dog ikke, hvis eleven har fået tilbud efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, jf. ovenfor.

Procedurebekendtgørelsens § 9, stk. 3, fastsætter i forlængelse heraf, at uddannelsesparathedsvurderingen i 8. klasse skal foretages mindst to gange og være foretaget senest den 15. januar og 25. juni.

Endvidere følger det af procedurebekendtgørelsens § 10, 1. pkt., at den første uddannelsesparathedsvurdering i 8. klasse skal meddeles skriftligt til eleven og forældremyndighedens indehaver. Det gælder også, hvis eleven efterfølgende i 8., 9. eller 10. klasse vurderes at være ikke-uddannelsesparat. Uddannelsesparathedsvurderingen i 8. klasse skal således meddeles eleven og forældremyndighedens indehaver skriftligt, uanset om eleven vurderes uddannelsesparat eller ikke-uddannelsesparat.

På baggrund af ovenstående skal styrelsen meddele, at Aarhus Kommunes praksis om at fritage elever i modtagelsesklasse for uddannelsesparathedsvurdering i 8. klasse ikke er i overensstemmelse med lovgivningen.

Styrelsen henstiller derfor til Aarhus Kommune, at kommunens praksis med hensyn til uddannelsesparathedsvurdering af elever i modtagelsesklasse bringes i overensstemmelse med lovgivningen.

Styrelsen forudsætter herefter, at kommunen sikrer, at det kun er elever, der har fået tilbud efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, der kan fritages for uddannelsesparathedsvurdering i 8. klasse. Nuværende modtagelsesklasselever som ulovligt, jf. ovenstående, er blevet fritaget for uddannelsesparathedsvurdering i 8. klasse, forudsættes endvidere at blive uddannelsesparathedsvurderet.

Modtagelsesklasselever, der først optages i folkeskolen i 9. klasse eller 10. klasse, forudsættes at blive uddannelsesparathedsvurderet, medmindre de har fået tilbud efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, jf. procedurebekendtgørelsens § 9, stk. 1.

Styrelsen forudsætter herudover i øvrigt, at alle modtagelsesklasselever, der i 9. og 10. klasse søger om optagelse til en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse, uddannelsesparathedsvurderes igen, medmindre eleven har indgået en uddannelsesaftale efter lov om erhvervsuddannelser eller allerede er optaget på en uddannelsesinstitution, jf. vejledningslovens § 2 g, stk. 1 og 7, jf. dog stk. 5 og 6.

Det bemærkes, at styrelsen har noteret sig, at Aarhus Kommune har oplyst, at der for de elever, der, jf. ovenstående, hidtil ulovligt har været fritaget for uddannelsesparathedsvurderingen, er blevet iværksat en målrettet vejlednings- og skoleindsats i et samarbejde mellem UU og skolens leder, ligesom det har været tilfældet for de modtagelsesklasselever, som er blevet vurderet ikke-uddannelsesparate.

Styrelsen har endvidere noteret, at der ifølge det oplyste tidligere på Tranbjergskolen har været en fejlagtig administrativ praksis i forhold til klassetrinsplacering i skolens elevadministrationssystem, der betød, at ingen af eleverne på trin C og D blev uddannelsesparathedsvurderet i en periode frem til 1. august 2017, og at der efterfølgende blev taget hånd om denne problematik i august 2017, således at eleverne nu er korrekt klassetrinsplaceret i systemet.

Endelig bemærkes, at styrelsen på baggrund af det oplyste i kommunens redegørelser lægger til grund, at modtagelsesklasserne på trin C har en elevplan, jf. folkeskolelovens § 13 b, stk. 1, 1. pkt., og at alle modtagelsesklasseleverne ved udgangen af grundskolens 9. klasse har en plan for deres videre uddannelse, jf. vejledningslovens § 2 c, stk. 1.

9. Elever i modtagelsesklasser modtager ikke vejledning fra UU, før de fylder 18 år, og deres forældre bliver ikke orienteret om deres børns muligheder i uddannelsessystemet

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden blev det bl.a. fremført, at eleverne i modtagelsesklasserne ikke modtager vejledning fra UU, før de fylder 18 år, og at deres forældre ikke bliver orienteret om deres børns muligheder i uddannelsessystemet, men at der muligvis er ændringer på vej på dette område.

I sine redegørelser skriver Aarhus Kommune bl.a., at UU vejleder efter reglerne i vejledningsloven, og at loven foreskriver, at vejledningen skal gives til elever på 7.-9. klassetrin og til elever, der følger folkeskolens 10. klasse, herunder således også elever, der går i modtagelsesklasse på trin C og trin D.

Kommunen oplyser særligt vedrørende modtagelsesklasseeleverne på Tranbjergskolen, at eleverne gives individuel vejledning, og at der de sidste to år desuden har været afholdt forældreaftener for D-trinnet med deltagelse af tolke, hvor UU har orienteret om det danske uddannelsessystem, og at der fra 2018 også er afholdt tilsvarende forældreaftener for C-trinnet.

Det er Aarhus Kommunes vurdering, at praksis omkring vejledning lever op til lovgivningens bestemmelser, og at forældre til modtagelsesklassebørn får relevant information omkring deres børns muligheder i uddannelsessystemet.

Styrelsens vurdering

Alle elever i folkeskolens 7.-9. klasse og 10. klasse, herunder elever i modtagelsesklasser, skal gives vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv.

Vejledningen skal gives efter bestemmelserne i kapitel 1, kapitel 1 b og kapitel 2 i vejledningsloven, herunder relevante bestemmelser i bekendtgørelse om vejledning nr. 1496 af 12. december 2018 om vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv (vejledningsbekendtgørelsen), jf. vejledningslovens § 3, stk. 1 og 2.

Vejledningsloven stiller bl.a. krav om, at kommunalbestyrelsen skal sørge for, at borgere i kommunen, som har forældremyndighed over unge i alderen fra 15 til 18 år, modtager almen orientering om den vejledning om valg af uddannelse og erhverv, som tilbydes de unge, herunder orientering om de unges uddannelsesmuligheder, jf. lovens § 3, stk. 4. Har den unges forældre et andet modersmål end dansk, skal kommunalbestyrel-

sen så vidt muligt sørge for en orientering, der sprogligt er målrettet forældrene, jf. vejledningsbekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Styrelsen har forstået Aarhus Kommunes redegørelser således, at alle elever, der går i modtagelsesklasse på trin C eller trin D på de tre skoler, og deres forældre på nuværende tidspunkt modtager den lovfastsatte vejledning fra kommunens UU.

Styrelsen foretager på den baggrund ikke yderligere vedrørende dette punkt, idet der i øvrigt henvises til bemærkningerne under punkt 9.

10. Der er flere end 12 elever i klasserne, uden at der foretages en vurdering af, om det er forsvarligt

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden anføres det bl.a., at der ved slutningen af skoleåret 2017/2018 var mere end 12 elever i alle klasserne, uden at skolens ledelse havde foretaget en vurdering af, om det var pædagogisk forsvarligt. Det anføres, at skolelederen, både før skoleårets start og når der kommer nye elever i en klasse, skal vurdere, om det er pædagogisk forsvarligt, men at denne vurdering ikke er foretaget i skoleåret 2017/18 og skoleåret 2018/2019.

Aarhus Kommune har bl.a. oplyst, at Byrådet i Aarhus den 13. september 2017 besluttede, at elevtallet i kommunens modtagelsesklasser kan øges til 15 elever, hvis det vurderes at være pædagogisk forsvarligt i forhold til undervisningens kvalitet, og til 18 elever, hvis eleverne overvejende har samme sproglige behov og øvrige forudsætninger.

Kommunen oplyser i den forbindelse, at alle vurderinger i forhold til opjustering af elevtal sker i dialog med skoleledelsen, så de lokale forhold tilgodeses, herunder fx elevsammensætning og trivsel i klassen, det sproglige og det faglige niveau samt de personalemæssige ressourcer.

Kommunen oplyser desuden, at hvis elevtallet opjusteres og flere end 12 elever indskrives i klassen, øges ressourcetildelingen til skolen, og at skolelederen har kompetencen til at træffe beslutning om den konkrete udmøntning af de ekstra tilførte ressourcer.

Særligt i forhold til Tranbjergskolen anføres det, at der i skoleåret 2017/2018 var et stort pres på de fem modtagelsesklasser på trin D, hvilket skyldtes en markant stigning i antallet af nyankomne 16-18-årige. Ifølge kommunen medførte dette løbende drøftelser og efterfølgende aftaler om indskrivning af flere elever på skolens D-trin og tilførsel af ekstra ressourcer til skolen med henblik på at kunne fastholde undervisningens kvalitet.

Aarhus Kommune har desuden redegjort nærmere for elevtallet i modtagelsesklasserne på trin C og D på Tranbjergskolen i skoleårene 2017/2018 og 2018/2019.

Det fremgår af sagen, at det er Aarhus Kommunes vurdering, at praksis omkring muligheder for opjustering af elevtal i modtagelsesklasserne følger lovgivningens bestemmelser, idet der sker en individuel vurdering af, hvorvidt indskrivning af den/de ekstra elever vil være pædagogisk forsvarligt.

Styrelsens vurdering

Det fremgår af § 4, stk. 3, i bekendtgørelse om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog, at elevtallet i modtagelsesklasser ved skoleårets begyndelse ikke må overstige 12, medmindre klassen undervises af to undervisere eller andet undervisende personale i fællesskab.

Bestemmelsen i § 4, stk. 3, gælder ifølge sin ordlyd ved skoleåret begyndelse. Det følger således modsætningsvist af bestemmelsen, at elever der optages i klassen i løbet af skoleåret og derved bringer klassestørrelsen op over de 12, ikke nødvendiggør oprettelse af en ny klasse i løbet af skoleåret.

Det fremgår desuden af § 4, stk. 3, at det skal tilstræbes, at elevtallet ikke i løbet af skoleåret kommer til at overstige 12.

Herudover er det fastsat i bekendtgørelsens § 4, stk. 4, at kommunalbestyrelsen kan godkende, at elevtallet i modtagelsesklasser kan være op til 15 elever ved skoleårets begyndelse, hvis det vurderes at være pædagogisk forsvarligt i forhold til undervisningens kvalitet. Hvis eleverne (derudover) har overvejende samme sproglige behov og øvrige forudsætninger, kan kommunalbestyrelsen godkende et elevtal på op til 18 elever ved skoleårets begyndelse. Det skal tilstræbes, at elevtallet ikke bliver højere i løbet af skoleåret.

Det fremgår af sagen, at modtagelsesklasserne på C- og D-tinnet på Tranbjergskolen pr. 14. august 2017 i skoleåret 2017/2018 og pr. 15. august 2018 i skoleåret 2018/2019 (formentlig første skoledag) - på nær i to tilfælde - bestod af 9-12 elever. De to tilfælde, hvor elevtallet var højere end 12 ved skoleårets begyndelse, drejer sig om klasserne MOD1 og MOD4 på trin D, som pr. 15. august 2018 bestod af henholdsvis 16 og 13 elever.

Styrelsen lægger på baggrund af kommunens redegørelser til grund, at skolelederen i disse to tilfælde har vurderet, at elevtallet var pædagogisk forsvarligt i forhold til undervisningens kvalitet.

Styrelsen har endvidere noteret, at der ifølge kommunen løbende har været drøftelser og efterfølgende aftaler om indskrivning af flere elever på skolens D-trin, og at dette også medførte tilførsel af ekstra ressourcer til skolen med henblik på at kunne fastholde undervisningens kvalitet.

Styrelsen finder dog samtidig ud fra de foreliggende oplysninger, at skolelederen ikke i forhold til klassen MOD1 har foretaget en vurdering af, om eleverne derudover havde overvejende samme sproglige behov og øvrige forudsætninger, hvilket ikke er i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 4, stk. 4, 2. pkt.

Styrelsen henstiller derfor til, at Aarhus Kommune og Tranbjergskolen sikrer, at bekendtgørelsens § 4, stk. 4, 2. pkt., overholdes fremadrettet.

Styrelsen har i den forbindelse noteret, at kommunens foruddefinerede udtræk af kommunens elevadministrationssystem TEA viser, at elevtallet i den berørte klasse pr. 31. januar 2019 er faldet til 12 elever.

11. Elever placeres i projektklasser, der afviger fra lovgivningen, uden aftale med forældre/værge

Sagsfremstilling

I henvendelsen til ombudsmanden er det bl.a. anført, at kommunalbestyrelsen i Aarhus Kommune har truffet beslutning om oprettelse af hold efter lov om særlige kommunale tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge til at supplere det almindelige modtagelsesklassetilbud. Det anføres, at én af klasserne på D-trinnet på Tranbjergskolen er blevet udpeget til at være ”erhvervsklasse”, hvor eleverne sendes ud i brobygningsforløb på erhvervsskoler i 16 uger af skoleåret. Endvidere anføres det, at hverken eleverne eller deres forældre/værger er blevet spurgt, om de ønsker at deltage i projektet, og at eleverne som følge heraf bl.a. ikke har mulighed for at følge undervisningen i en almenklasse i enkelte fag.

Aarhus Kommune har bl.a. anført, at Byrådet i Aarhus Kommune den 13. september 2017 traf beslutning om at etablere et nyt undervisningstilbud for sent ankomne unge i modtagelsesklasser på baggrund af lov om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge.

Kommunen oplyser, at der på grundlag heraf blev igangsat et pilotprojekt i et samarbejde mellem Tranbjergskolens D-trin og et antal erhvervsskoler, hvor formålet bl.a. er at give elever, der har interesse i og/eller særlige forudsætninger herfor, mulighed for at deltage i erhvervsrettede forløb. Kommunen skriver, at forløbene gennemføres som forlagt undervisning på erhvervsskolerne og foregår med deltagelse af en lærer fra Tranbjergskolen, som sikrer sammenhæng med og perspektivering til

modtagelsesklasseundervisningen samt medvirker i og omkring undervisningen på erhvervsskolerne.

Kommunen skriver desuden, at elever og forældre/ forældremyndighedsindehaver præsenteres for muligheden i forbindelse med visitationsproceduren til en modtagelsesklasse, og at udvælgelsen af deltagende elever således sker i dialog med elev og forældre, samt at forældre informeres løbende skriftligt om tilbuddet, undervisningsforløbene mv.

Det fremgår af sagen, at det er Aarhus Kommunes vurdering, at samarbejdet mellem Tranbjergskolens D-trin klasser og erhvervsuddannelserne følger lovgivningens bestemmelser, og at forældre/ forældremyndighedsindehaver er inddraget i beslutningen om deres barns deltagelse i forløbet.

Styrelsens vurdering

Lov om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge (jf. lovbekendtgørelse nr. 144 af 3. februar 2017) giver kommunerne mulighed for at oprette særlige tilbud om grundskoleundervisning til tosprogede børn og unge i kommunalt regi. Tilbuddene skal oprettes som fritstående tilbud uden for rammerne af folkeskoleloven og kan være et alternativ eller supplement til folkeskolens undervisning i modtagelsesklasser.

Pilotprojektet om etablering af en ”erhvervsklasse”, hvor eleverne sendes ud i brobygningsforløb i 16 uger af skoleåret, er efter det oplyste et samarbejde mellem Tranbjergskolens D-trin og flere erhvervsskoler. Projektet finder dermed sted i regi af folkeskolen.

Styrelsen er derfor ikke enig med Aarhus Kommune i, at projektet har hjemmel i loven om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge, idet disse tilbud skal oprettes uden for rammerne af folkeskoleloven, jf. ovenfor.

Styrelsen beder derfor Aarhus Kommune om at oplyse, hvilke overvejelser det anførte giver anledning til.

12. Anmodning om orientering om opfølgning

På baggrund af det anførte i dette brev skal styrelsen anmode Aarhus Kommune om en orientering om, hvordan kommunen fremadrettet vil organisere basisundervisningen af unge tosprogede elever. Styrelsen skal herunder anmode om at blive orienteret om, hvordan kommunen konkret vil følge op på de forhold, som styrelsen har anført under punkterne 1, 5-6, 8, og 11.

Orienteringen bedes være styrelsen i hænde inden begyndelsen af næste skoleår. Styrelsen vil herefter tage stilling til, om der findes anledning til yderligere.

Styrelsen foretager sig herefter ikke yderligere i sagen vedrørende punkterne 2, 3-4, 7, 9 og 10.

Hvis styrelsens udtalelse giver anledning til spørgsmål, kan Aarhus Kommune kontakte fuldmægtig Lotte Greve i Center for Grundskole på tlf. nr. 33 92 51 74 eller e-mailadressen lotte.greve@stukuvn.dk.

Kopi af dette brev er sendt til orientering til Folketingets Ombudsmand i henhold til dennes ønske.

Med venlig hilsen

Liz Nymann Lausten
Kontorchef
Center for Grundskole